

Valtakunnallisen kasvatusalan valintayhteistyöverkoston (VAKAVA) kirjallinen koe

ti 3.5.2016

Kysymysvihko

Kysymykset ja oikeat vastaukset

Tehtävät 1–26 ovat aineiston kaikista artikkeleista.

Tehtävissä 1–18 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärää vastauksesta -1/3 pistettä.

Raevaaran lukion oppilaskunnan puheenjohtaja Luka Kallion vastuulla on laatia uusien ylioppilaiden edustajana juhlapuhe koulun kevätjuhlaan. Alla on hänen suunnittelemansa puheen alkuosa. Täydennä puhe yhdistämällä oikeat lausumat puuttuviin kohtiin. HUOM! Puhe jatkuu kolmella aukeamalla.

Arvoisat opettajat, hyvät vanhemmat, rakkaat opiskelutoverit.

Väitetään, että koulua käydään elämää varten – tai hienommin muotoiltuna koulutuksen voidaan ajatella valmentavan meitä sopeutumaan markkinoiden muutoksiin 1)_____ eetoksen mukaisesti. Tästä huolimatta tunnustan, että joskus motiivini koulunkäyntiin ovat olleet varsin 2)_____, kuten esimerkiksi valmistautuminen kokeeseen paremman viikkorahan toivossa tai välttääkseni äidin moittivan katseen. En ole myöskään aina toiminut rakentavasti monenkirjavassa ja ihanassa luokkayhteisössäni, vaan omia etujani ajaen valinnut kantilaisittain määriteltynä 3)_____ pahan kategorisen imperatiivin noudattamisen sijaan. Se, mitä koulu on kuitenkin opettanut minulle, on herkkyyys ihmisten erilaisille elinoloille sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti. Ilman koulua en hahmottaisi, että meidän nuorten olisi oltava hyvinkin arvotietoisia, koska 4)_____. Samoin en osaisi olla huolissani siitä, että 1990-luvun tuloerojen kasvun myötä maamme köyhissä perheissä elävien lasten määrä on 5)_____. Tuskin ymmärtäisin olla myöskään kiitollinen niistä monista meidän nuortenkin kehitykseen vaikuttaneista yhteiskunnallisista instituutioista, joiden palveluja kuvaa ennen kaikkea 6)_____. Olen tyytyväinen saadessani elää 2010-luvun Suomessa, jossa vallitseva 7)_____ kulttuuri antaa minulle mahdollisuuden toteuttaa itseni eri puolia, kuten esimerkiksi puhua yhtäältä voimakkaasti eläinten oikeuksien puolesta ja syödä toisaalta mummoni 75-vuotisjuhliissa kinkkuvoileipää ja osoittaa mielenkiintoa enoni metsästysharrastusta kohtaan.

1.

- a) suunnitteluyhteiskunnan
- b) kykenevöittävän hyvinvointivaltion
- c) perinteisen hyvinvointivaltion
- d) sosiaalisten mahdollisuuksien hyvinvointivaltion

2.

- a) autonomisia
- b) ulkoisia
- c) objektiivisia
- d) subjektiivisia

3.

- a) absoluuttisen
- b) banaalin
- c) moraalisen
- d) radikaalin

4.

- a) meitä on yli 40 prosenttia maailman väestöstä
- b) meidän arvomme ovat aikaisempia sukupolvia materialistisempia
- c) meidän arvoihanteemme muuttuvat enää harvoin tämän ikävaiheen jälkeen
- d) me emme useinkaan vedä rajoja hyväksyttävän ja ei-hyväksyttävän toiminnan välille

5.

- a) kaksinkertaistunut
- b) kolminkertaistunut
- c) nelinkertaistunut
- d) viisinkertaistunut

6.

- a) nojautuminen pitkälle erikoistuneisiin ammattilaisiin
- b) alueellinen ja väestöllinen kattavuus
- c) ulkoistaminen yksityisille toimijoille
- d) järjestöiltä tuleva jatkuva taloudellinen tuki

7.

- a) hyperindividualistinen
- b) post-materialistinen
- c) demokraattis-eksperimentalistinen
- d) uusliberalistinen

En kuitenkaan ajattele yhteiskuntamme olevan vielä täydellinen. Olen esimerkiksi huolissani niistä miespuolisista entisistä luokkakavereistani, jotka ovat suorittaneet pelkästään peruskoulun ja joiden riski jäädä työttömäksi on 8)_____ meihin ylioppilastutkinnon suorittaneisiin verrattuna. Samalla olen pahoillani koulussa ulkopuolisuutta kokevista nuorista, koska 9)_____. Myös köyhistä perheistä tulevien nuorten asema surettaa, sillä 10)_____. Erityisen suuttunut olen kuitenkin niiden ihmisten puolesta, joiden toimijuus on kavennettu niin pieneksi, ettei heidän ole mahdollista uhrautua edes läheistensä puolesta. Tällainen 11)_____ tuhoaminen on rikos ihmisyyttä vastaan. Tällöin viimeisenä vaiheena ihmiseltä riistetään kokonaan 12)_____ ja 13)_____. Onneksi meillä on kuitenkin aina toivoa siitä, että maailmaa pyritään muuttamaan paremmaksi. Tätä on myös kaikki kasvatus pohjimmiltaan: hyviä 14)_____. Vaikka 15)_____ näkökulmasta toiseen ihmiseen luottaminen tarkoittaa aina riskin ottamista ja odotusta vastavuoroisesta ponnistelusta myös itsemme hyväksi, se kannattaa.

8.

- a) kaksinkertainen
- b) nelinkertainen
- c) kuusinkertainen
- d) kymmenkertainen

9.

- a) ryhmästä poissulkeminen voi olla fyysistä kiusaamista raskaampi tunnekokemus
- b) heidän asemansa on aina ulkoapäin saneltu
- c) heiltä puuttuu tyystin valta arvioida toisia nuoria ja heidän tekemisiään
- d) heillä ei ole mahdollisuutta paikata yksinäisyyden kokemustaan muilla kaveriesuhteilla

10.

- a) heidän välttämättömiä perustarpeitaan ei ole yleensä tyydytetty
- b) muut lapset havaitsevat köyhyyden rikkautta herkemmin
- c) he saavat väistämättä kärsiä vanhempiensa leimaamisesta kunnianttomiksi
- d) he pyrkivät tekemään oman tilanteensa näkymättömäksi

11.

- a) juridisen persoonan
- b) moraalisen persoonan
- c) psykologisen persoonan
- d) sosiaalisen persoonan

12.

- a) spontaanisuus
- b) luovuus
- c) ilo
- d) rehellisyys

13.

- a) tunteet
- b) sielu
- c) vapaus
- d) järki

14.

- a) sanoja
- b) arvoja
- c) tunteita
- d) tekoja

15.

- a) rationaalisen valinnan
- b) relationaalisen mallin
- c) toiminnan osallistumismallin
- d) kykenevöittävänsä valtion

Luottamus synnyttää osallistumishalukkuutta aivan samalla tavoin kuin tehtävien välttely synnyttää 16)_____. Valitsen siten mielusti luottamuksen, jonka vaikutukset heijastuvat niin 17)_____ kuin lisääntyneeseen yhteistyöhön ja verkottumiseenkin. Yhteistyö ja paikalliset kokeilut taas ovat yksi 18)_____ tunnuspiirteistä.

16.

- a) vähäisempää tyytyväisyyttä
- b) vahvempaa tehtäväsuuntautuneisuutta
- c) suurempaa pystyvyyden tunnetta
- d) heikompia syyselityksiä

17.

- a) koulutusmarkkinoidemme luomiseen
- b) koulujemme testaamiseen
- c) koulujemme välisen kilpailun hyödyntämiseen
- d) erinomaisiin Pisa-tuloksiimme

18.

- a) sosiaalisen investointivaltion
- b) tieto- ja hyvinvointiyhteiskunnan
- c) kykenevöittäväen hyvinvointivaltion
- d) kilpailukyky-yhteiskunnan

Tehtävissä 19–20 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/4 pistettä.

19. Euroopan Unionin opetusministerit pitivät kuvitteellisen kokouksen helmikuussa 2016. Kokouksen sihteeri laati tiedotusvälineitä varten muistion, johon hän tiivistä kunkin silloin puheenvuoron pyytäneen ministerin sanoman. Yhdistä kunkin ministerin sitaatin perusajatus seuraaviin koeaineistossa esille tulleisiin käsitteisiin tai ilmiöihin.

Käsitteet/Ilmiöt:

- A. Tieteen ja filosofian rajallisuus
- B. Julkiset koulutus- ja hyvinvointipalvelut
- C. Ulkopuolisuus riskinä tai resurssina
- D. Motivaatio koulutusta kohtaan
- E. Lasten käsitykset köyhyydestä

Sitaatti	Käsite/Ilmiö				
	A	B	C	D	E
a) ”Pitää muistaa, että iän karttuessa oppijan käsitys laajenee yhteiskunnallisten asioiden huomioimisen suuntaan.”					X
b) ”Hyvän sosiaaliturvan ylläpitäminen on aina hintansa arvoinen.”		X			
c) ”Ihmisten toiminta on lähtökohtaisesti ennustamatonta, joten mitään pysyvää ratkaisua ei voida perustaa ihmisen toimintaan.”	X				
d) ”Oppilaitoksissa pitäisi tukea yksilöiden lisäksi myös oppilasryhmiä.”				X	
e) ”Nykyynuori kokee varsin usein positiivisena sen, että erilaisuutta voi jakaa yhteisössä muiden kanssa.”			X		
f) ”Ei ole olemassa mitään kaiken kattavaa ratkaisua, joka ohjaa, miten toimia oikeudenmukaisesti.”	X				

20. Aikakone lennätti viisi teoreetikkoa samaan neuvottelupöytään keskustelemaan eurooppalaisesta nuorisotyöttömyydestä. Yhdistä kukin puheenvuoro sitä edustavaan teoreetikkoon.

Teoreetikot:

- A. Hannah Arendt
- B. Gösta Esping-Andersen
- C. Immanuel Kant
- D. Christian Albrekt Larsen
- E. Gunnar Myrdal

Puheenvuoro	Teoreetikko				
	A	B	C	D	E
a) Paras keino vaikuttaa nuorisotyöttömyyteen on resurssoida perheisiin ja lasten kasvuympäristöihin, sillä kodin taloudellisella tilanteella on vaikutusta nuorten hankkimaan koulutukseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen.		X			
b) Meidän pitäisi huolehtia, etteivät tuloerot työsäkävien ja työtä etsivien nuorten välillä nouse niin suuriksi, että työttömiä nuoria aletaan halveksia tai syyttää omasta tilanteestaan.				X	
c) Kuulin juuri tapauksen nuoresta, joka oli vääristänyt ansioluetteloaan kesätyöpaikan saamiseksi. Olisi tärkeää, että tällaisessa kovassa kilpailutilanteessakin muistettaisiin aina miettiä, että entä jos kaikki ihmiset toimisivat samalla tavalla kuin itse on päättänyt toimia. Onko siis oma toiminta niin hyväksyttävää, että sen periaatteesta voisi tulla yleinen laki?			X		
d) Kannattaisin sitä, että työtä vaille olevat nuoret kutsuttaisiin yhdessä viranomaisten kanssa ideoimaan keinoja työllistymiselle. Aito ajattelemisen alkaa nimittäin aina henkilökohtaisista kokemuksista ja nuorten kuuleminen saattaisi myös estää heitä kokemasta itseään tarpeettomiksi.	X				

Puheenvuoro	Teoreetikko				
	A	B	C	D	E
e) Tässä on monta tekijää, jotka tukevat ja edellyttävät toisiaan nuorisotyöttömyyden hillitsemisessä: tarvitaan sekä talouskasvua että huolehtimista siitä, että nuorten yhdenvertaisuus, vaikuttamismahdollisuudet ja hyvinvointi toteutuisivat. Noidankehän sijaan tarvitaan siis myönteisten asioiden spiraali.					X

Tehtävässä 21 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/3 pistettä.

21. Seuraavassa on joukko käsitteitä, jotka liittyvät keskusteluun köyhyydestä. Yhdistä käsitteet alla oleviin mielipiteitä kuvaaviin sitaatteihin.

Käsitteet:

- A. suhteellinen köyhyys
- B. absoluuttinen köyhyys
- C. uusköyhyys
- D. lapsiköyhyys

Sitaatti	Käsite			
	A	B	C	D
a) ”Suurin köyhyysriski on syntyä köyhien, kouluttamattomien vanhempien perheeseen.”				X
b) ”Varakkaat kuvailevat köyhyyttä siten, että ei ole autoa, ei voi poltella pikkusikareita eikä juoda viskiä.”	X			
c) ”Köyhä ei ole sellainen, jolla on iso asuntolaina vaan köyhä on sellainen, joka ei saa lainaa pankista.”	X			
d) ”Valitettavasti tuloerot ovat kasvaneet viime aikoina länsimaissa.”			X	

Tehtävässä 22 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/7 pistettä.

**22. Eräällä internetin keskustelupalstalla heräsi taannoin keskustelua turvapai-
kanhakijoista Suomessa. Yhdistä kukin viesti sille parhaiten sopivaan ajat-
telutaustaan tai käsitteeseen.**

Ajattelutaustat ja käsitteet:

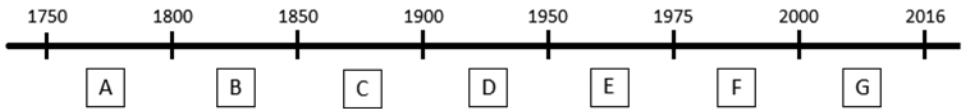
- A. fatalistinen selitys
- B. radikaali paha
- C. rakenteellinen selitys
- D. selektio
- E. sisäinen motivaatio
- F. sosiaalistuminen
- G. ulkoinen motivaatio
- H. yksilöllinen selitys

Viesti	Ajattelutausta/Käsite							
	A	B	C	D	E	F	G	H
a) Tätä se sitten on. Uusista vastaanotokeskuksista on alkanut heti kuulua viestiä tappeluista, epäasiallisesta käytöksestä naisia kohtaan jne. Jos on lähtömaassa oppinut vanhemmilta sukulaisiltaan ja kavereiltaan, miten naiseen suhtaudutaan, sen mukaan sitä käyttäytyy täälläkin. Toivottavasti eivät täällä enää imisi huonoja vaikutteita toinen toisiltaan.						X		
b) Minusta taas ongelma on yhteiskuntamme kotouttamisessa. Jos yhteiskunta ei pysty tarjoamaan turvapai-kanhakijoille tai pakolaisille työtä ja kunnollisia asumisololoja, yhteiskunta ei voi syyttää kuin itseään.			X					
c) Totta. Jokaisen tulisi saada toteuttaa itseään ja tehdä sitä, mistä on aidosti kiinnostunut, mistä repii iloa ja missä on hyvä. Myös vastaanotokeskuksissa.					X			

Viesti	Ajattelutausta/Käsite							
	A	B	C	D	E	F	G	H
d) Minusta nuorten turvapaikanhakijoiden pitäisi olla enemmän tekemisissä meidän omien nuorten kanssa ja omaksua heiltä kulttuurimme arvoja ja toimintatapoja. Se olisi tehokkainta, esimerkiksi jalkapalloilun lomassa tapahtuvaa mallioppimista.						X		
e) Ei kannettu vesi kaivossa pysy. Tässä voi käydä niin, että turvapaikanhakija alkaa noudattaa käyttäytymissääntöjä vain rangaistusten välttämiseksi ja turvapaikan saamiseksi, muttei aidosti kannata kulttuurimme arvoja.							X	
f) Niinpä. Tietyt ihmiset vaan ovat tietynlaisia, vaikka tekisimme mitä.	X							
g) Vähän täällä on rasistista ja yleistävää porukkaa. Jokainen turvapaikanhakija on ainutlaatuinen kokonaisuutensa, joka tekee itse omat valintansa. Hän voi toimia yhtä hyvin vastuullisesti kuin vastuuttomasti. Sitä ei mikään kulttuuri säätele.								X
h) Just näin. Jokainen myös hankkii sellaisia kavereita, joiden kanssa kokee yhteisyyttä. Itse esimerkiksi tykkään soitella etnistä musiikkia ja siksi olisi huippua tutustua samanmielisiin turvapaikanhakijoihin ja musisoida yhdessä heidän kanssaan.				X				

Tehtävässä 23 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/6 pistettä.

23. Sijoita seuraavien käsitteiden tai teorioiden kehittäminen oikeaan kohtaan aikajanalla.

Käsite/teoria	Paikka aikajanalla						
	A	B	C	D	E	F	G
a) Banaali paha					X		
b) Hyvän kehä					X		
c) Pystyvyyssusko						X	
d) Radikaali paha	X						
e) Sosiaalidemokratian kolmas tie						X	
f) Teoria kansalaismielipiteen institutionaalisisesta logiikasta							X
g) YK:n Ihmisoikeuksien julistus				X			
h) Featherin kolmijakoinen luokittelu köyhyyden syistä					X		

Tehtävässä 24 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/2 pistettä.

24. Yhdistä tapahtumien tai tilanteiden vaikutus koulumenestykseen aineiston perusteella.

Vaikutukset koulumenestykseen:

- A. Koulumenestys voi parantua/hyvä koulumenestys
- B. Koulumenestys voi huonontua/huono koulumenestys
- C. Aineiston perusteella ei voi sanoa

Tapahtuma/Tilanne	Vaikutus koulu- menestykseen		
	A	B	C
a) Kaverisuhteet ovat myönteisiä ja kaveripiirissä koulunkäyntiä ei nähdä merkityksellisenä.		X	
b) Nuori irtisanoutuu omavalintaisesti paikallisesti ja kulttuurisesti dominoivista nuorena olemisen tavoista.			X
c) Hyväksyvä suhde päihteisiin.			X
d) Sisäinen motivaatio on heikko.		X	
e) Opiskelijoiden välillä on kova kilpailu.			X
f) Vanhemmat tukevat lapsensa autonomian tarvetta.	X		

Tehtävissä 25–26 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

25. Ovatko seuraavat väitteet köyhydestä, syrjäytymisestä ja ulkopuolisuudesta oikein vai väärin?

Väite	Oikein	Väärin
a) Naisten työllistyminen vähentää köyhyyttä.	X	
b) Päivähoito ehkäisee köyhyyttä.	X	
c) Huonot PISA-tulokset ovat yhteydessä syrjäytyneiden ihmisten määrään.		X
d) Asenteemme köyhiin vaikuttaa halukkuutemme panostaa sosiaalipoliittisiin tulonsiirtoihin.	X	
e) Lasten mielestä köyhyys on ennen kaikkea sitä, että ihmisellä ei ole kotia, vaatteita tai kännykkää.		X
f) Nuoret pitävät ystävien puutetta syrjäytymisen olennaisena osana.	X	
g) Ulkopuolisuuden kokeminen heikentää väistämättä yksilön toimijuuden tunnetta.		X
h) Ulkopuolisuudesta kertominen on performatiivinen teko.	X	

26. Mitkä seuraavista ominaisuuksista kuvaavat SEKÄ yksilön sisäisen motivaation ohjaamaa ETTÄ radikaalisti paha toimintaa?

Väite	Oikein	Väärin
a) Muutoksen mahdollisuus	X	
b) Periytyvyys		X
c) Vapaavalintaisuus	X	
d) Omnipotenttius		X
e) Itseisarvoisuus		X
f) Taipumuksellisuus	X	

Tehtävät 27–30 ovat Hakovirran ja Kallion artikkelista Lasten käsityksiä köyhyydestä ja köyhyyden syistä.

Tehtävissä 27–28 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

27. Köyhyydestä on aikaisemmissa tutkimuksissa havaittu, että

Väite	Oikein	Väärin
a) valtaosa lapsista arvioi eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvi- en lasten välisen ystävyuden mahdottomaksi.		X
b) nuoremmat lapset näkevät köyhyyden suhteellisen pysy- vänä asiana.	X	
c) ihmisten väliset koulutuserot köyhyyden aiheuttajina pohdituttavat nuorempia lapsia.		X
d) yksityistä koulua käyvät pojat nimesivät köyhyyden syiksi yhteiskunnan kyvyttömyyden luoda työpaikkoja.		X
e) lasten mukaan ahkeruus lieventää köyhyyttä.	X	

28. Mitkä seuraavista väitteistä kuvaavat Hakovirran ja Kallion tekemän tutkimuksen toteuttamista?

Väite	Oikein	Väärin
a) Haastattelujen yhteydessä esitettyjen kuvien tarkoituksena oli tuoda haastattelujen teemat mahdollisimman lähelle lapsia itseään.		X
b) Tutkimukseen osallistui enemmän ala- kuin yläkoululaisia.		X
c) Haastateltavat lapset tulivat erilaisilta asuntoalueilta.	X	
d) Tutkijat tekivät uudenlaisen jaottelun köyhyyden syistä, koska aikaisemmat luokitukset olivat liian yksinkertaisia lasten ajatteluun nähden.	X	
e) Tutkijoiden mielestä jatkossa tulisi tutkia erityisesti hyväosaisten lasten käsityksiä köyhyyden syistä.		X

Tehtävässä 29 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/3 pistettä.

29. Mikä seuraavista kysymyksistä kiinnostaa sosiaaliturvan ansaitsevuustutkimusta?

- a) Onko nuorten mielestä yhteiskunnalla oikeus huolehtia uussuomalaisista samalla tavoin kuin kantasuomalaisista?
- b) Onko nuorten mielestä valtiolla oikeus verottaa suurituloisia suhteellisesti enemmän kuin pienituloisia?
- c) Ovatko pienituloiset ihmiset nuorten mielestä taloudellisen laman uhreja?
- d) Onko pientuloisilla ihmisillä nuorten mielestä mahdollisuus elää ympäröivän yhteiskunnan kannalta normaalilla tavalla?

Tehtävässä 30 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/5 pistettä.

30. Yhdistä lasten käsitykset köyhyyden syistä niitä havainnollistaviin kuviin.

Lasten käsitykset köyhyyden syistä:

- A. Yksilöllinen syytös
- B. Yksilöllinen toiminta
- C. Yhteiskunnallinen syytös
- D. Yhteiskunnallinen tilanne
- E. Yksilöllinen kohtalo
- F. Yhteiskunnallinen kohtalo

Kuva	Köyhyyden syy					
	A	B	C	D	E	F
a) Mies makaa väsyneenä peiton alla ja yöpöydällä on nenäliinapaketti, nenäsuihke, lääkepurkki ja vesilasi.					X	
b) Viisilapsinen perhe on ulkoilemassa.		X				
c) Mielenosoitus, jossa vaaditaan ”Meillekin työtä ja toimeentuloa!”				X		
d) Karvinen makaa riippumatossa ja maassa olevassa lasissa on niin pitkä pilli, että siitä saa juotua niin, ettei tarvitse liikkua.	X					

Tehtävät 31–33 ovat Miittisen artikkelista Kykenevöittävä hyvinvointivaltio ja koulun kehittämisen haasteet.

Tehtävissä 31–32 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/3 pistettä.

31. Liitä alla olevat ajattelujärjestelmät niitä kuvaaviin piirteisiin.

Ajattelujärjestelmät:

- A. vanha sosiaalidemokratia
- B. sosiaalidemokratian kolmas tie
- C. koulutuspolitiikan neljäs tie
- D. uusliberalistinen yhteiskuntamalli

Piirre	Ajattelujärjestelmä			
	A	B	C	D
a) investointi inhimilliseen pääomaan		X		
b) byrokraattinen hyvinvointivaltio	X			
c) luottamus koulu yhteisöihin			X	
d) usko markkinoiden toimintaan				X
e) luottamus ammattilaisiin			X	
f) koulutus kilpailuetuna				X
g) koulujen yksityistäminen				X

32. Aseta ilmiöt järjestykseen ajallisesti vanhimmasta nuorimpaan (1. = vanhin ja 4. = nuorin).

Ilmiö	Järjestyssija			
	1.	2.	3.	4.
a) kykenevöittävä hyvinvointivaltio				X
b) suunnitteluyhteiskunta		X		
c) kilpailuvaltio			X	
d) radikaali valistuksen traditio	X			

Tehtävässä 33 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/2 pistettä.

33. Mihin näkemykseen kukin väitepari on yhdistettävissä?

Näkemykset:

- A. Kykenevöittävä hyvinvointivaltio
- B. Radikaali valistus
- C. Kilpailukyky-yhteiskunta

Väitepari	Näkemys		
	A	B	C
a) Terveyskeskusten, työterveyshuollon ja yksityisten terveyspalvelujen yhteistyötä on parannettava. JA Institutionaalinen koulutus on tärkeää.	X		
b) Siirtyminen parhaimmiston kouluttamisesta koko väestön kattavaan kouluttamiseen. JA Edustuksellisen demokratian tavoittelemine.		X	
c) Sosiaaliset investoinnit ovat olennaisia. JA Hallinnon delegoiminen.	X		
d) Tasa-arvoa tukevat instituutiot ovat kilpailuetu. JA Hallinnon hajauttaminen on keskeistä.			X

Tehtävät 34–41 ovat Vainion ja Paloniemen artikkelista Arvot, luottamus ja kompetenssi nuorten ympäristöpoliittisen osallistumisen selittäjinä.

Tehtävässä 34 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/5 pistettä.

34. Seuraavassa on joukko erään kyselylomakkeen väittämiä. Valitse, mitkä niistä operationalisoivat eli muuttavat kunkin alla olevan teoreettisen käsitteen mitattavaan muotoon parhaiten. Väittämät vastaavat Vainion ja Paloniemen tutkimuksessa esillä olleita käsitteitä.

Käsitteet:

- A. Koettu poliittinen kompetenssi.
- B. Luottamus poliittiseen järjestelmään.
- C. Post-materialistiset arvot.
- D. Halukkuus osallistua ympäristöpoliittiseen toimintaan.
- E. Luottamus kansalaisjärjestöihin.
- F. Tyytyväisyys politiikan tuloksiin.

Kyselylomakkeen väittäjä	Käsite					
	A	B	C	D	E	F
a) Koen, että kotikuntani joukkoliikenne on hoidettu asianmukaisesti.						X
b) Olen ollut yhteydessä kotikuntani päätöksentekijöihin.	X					
c) Koen, että tasa-arvon korostaminen on tällä hetkellä tärkeää.			X			
d) Koen, että oman asuinalueeni asukasyhdistys lisää asumisviihtyisyyttä.					X	
e) Koen, että kotikuntani päättäjät osaavat hoitaa luottamusasemansa velvoittamat asiat.		X				
f) Koen, että minulla on riittävästi osaamista, jotta voisin osallistua kotikuntaani liittyvään päätöksentekoon.	X					
g) Olen kiinnostunut kehittämään kunnallista jätehuoltoa.				X		

Tehtävässä 35 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/3 pistettä.

35. Mikä seuraavista EI kuvaa post-materialistisia arvoja?

- a) Hierarkkisiin yhteisöihin kiinnittyminen.
- b) Koulutuksen arvostaminen.
- c) Pyrkimys itseilmaisuuun.
- d) Yhdenvertaisuuden kannattaminen.

Tehtävässä 36 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

36. Markiisi de Condorcet'n väitetään sanoneen seuraavaa: «Opetuksen tavoitteena ei ole saada ihmisiä ihailemaan valmiita lakeja, vaan tehdä heidät kykeneviksi arvioimaan ja korvaamaan niitä.» Onko Condorcet'n tarkoittamassa "kykenevydessä" kyse

a) subjektiivisesta poliittisesta kompetenssista
VAI

b) objektiivisesta poliittisesta kompetenssista?

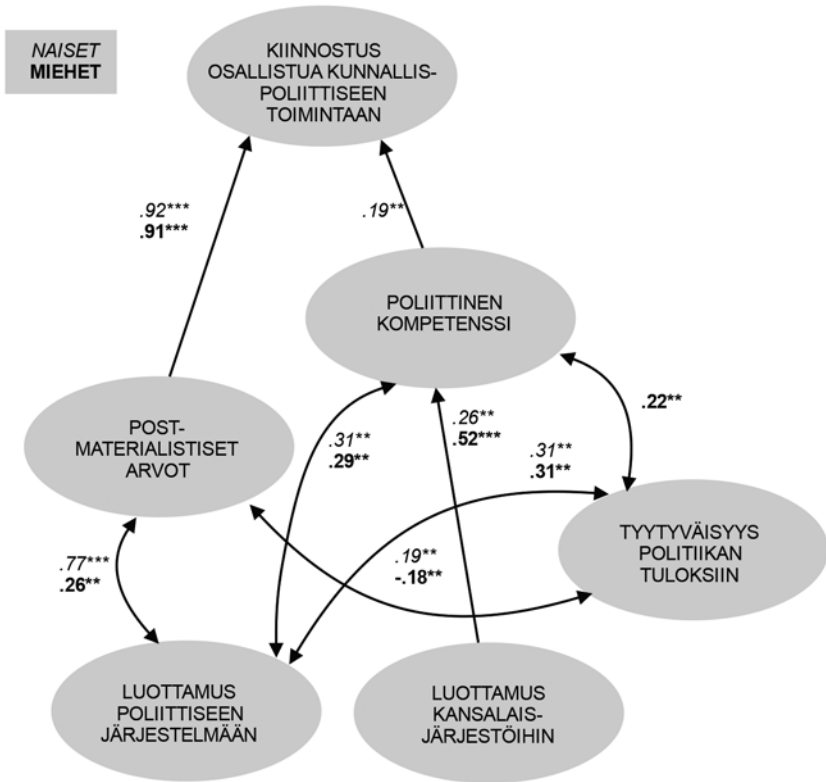
Tehtävässä 37 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

37. Halun ympäristöpoliittiseen vaikuttamiseen voi herättää

Väite	Oikein	Väärin
a) henkilökohtaisesti koettu kriisi.		X
b) vähäinen luottamus vallitsevaan poliittiseen järjestelmään.	X	
c) myönteinen kokemus omasta poliittisesta kompetenssista.	X	
d) ekologisten arvojen vallitsevuus yhteiskunnassa.		X

Tehtävissä 38–41 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämistä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

38. On tehty Vainion ja Paloniemen tutkimuksen kaltainen tutkimus ja saatu aineisto, josta kuviossa 1 esitetyt tulokset on muodostettu regressio- ja korrelaatioanalyysien avulla. Seuraavalla sivulla on esitetty joukko kuvioita koskevia tulkintoja. Valitse kunkin tulkinnan kohdalla, sopiiko se yhteen kuvion 1 kanssa vai ei.

Kuvio 1. Kunnallispoliittisen toiminnan osallistumismalli sukupuolieroin. Yksisuuntaiset nuolet kuvaavat yhteyksiä, joiden suunta on määritelty ja kaksisuuntaiset nuolet kuvaavat suunnaltaan määrittelemättömiä yhteyksiä muuttujien välillä. Yksisuuntaisten nuolten yhteydessä esitetyt tunnusluvut ovat standardoituja regressiokertoimia ja kaksisuuntaisten nuolten yhteydessä esitetyt tunnusluvut ovat korrelaatiokertoimia. Vain tilastollisesti merkitsevät suhteet on esitetty; * $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$.

Tulkinta	Sopiiko kuvion kanssa yhteen?	
	Kyllä	Ei
a) Molempien sukupuolten kiinnostus kunnallispoliittista toimintaa kohtaan on varsin korkea.		X
b) Luottamus poliittiseen järjestelmään voi säädellä luottamusta kansalaisjärjestöihin.		X
c) Mitä enemmän ihminen kannattaa post-materialistisia arvoja, sitä suurempi on hänen kiinnostuksensa osallistua kunnallispoliittiseen toimintaan.	X	
d) Miehillä post-materialististen arvojen kannattaminen oli negatiivisessa yhteydessä tyytyväisyyteen politiikan tuloksiin, kun taas naisilla tämä yhteys oli positiivinen.	X	
e) Post-materialististen arvojen kannattaminen ei voi naisilla säädellä poliittista kompetenssia.		X

39. Poliittisen kompetenssin määritelmään sisältyvät

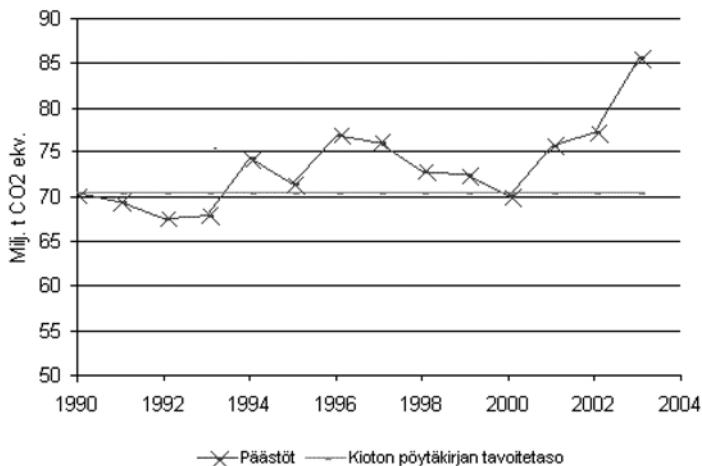
Väite	Oikein	Väärin
a) yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseen liittyvä tieto.	X	
b) kiinnostus yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseen.		X
c) yhteiskunnallisten asioiden hoitamisen taito.	X	
d) kokemus kyvykkyydestä hoitaa yhteiskunnallisia asioita.	X	

40. Ympäristöasioita ei tulisi opettaa liian

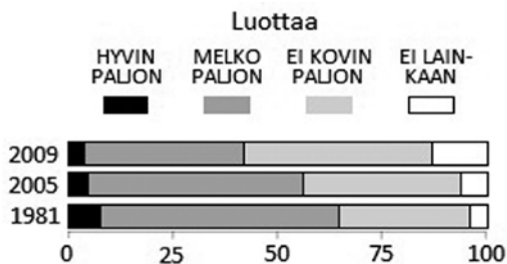
Väite	Oikein	Väärin
a) normatiivisesti.	X	
b) arvoneutraalisti.		X
c) yksilökeskeisesti.		X
d) ongelmakeskeisesti.	X	

41. Alla on erilaisia tilastoja. Ota kantaa, kuvaavatko ne post-materialististen arvojen vahvistumista yhteiskunnassamme.

a) Kasvihuonekaasupäästöt Suomessa vuosina 1990–2003 suhteessa Kioton pöytäkirjan tavoitetasoon (vuoden 1990 päästötaso). (Lähde: Tilastokeskus)

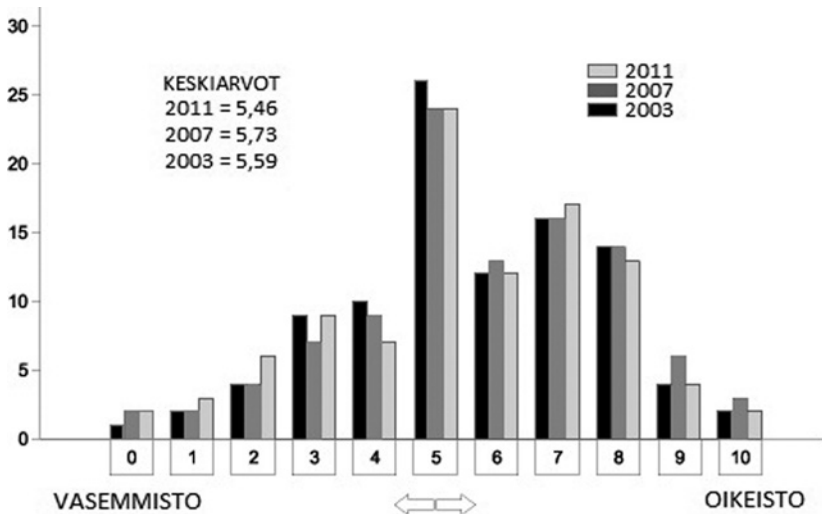
b) Kansalaisten luottamus eduskuntaan vuosina 1981–2009 (%) (Lähde: World Values Survey: Suomen aineisto.)

c) Nuorten suhtautuminen politiikkaan ja vaikutusmahdollisuuksiin liittyviin väitteisiin (Lähde: Nuorisobarometri 2013)

d) Äänestäjien sijoittuminen vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudelle vuosina 2003, 2007 ja 2011 (%) (Lähde: Eduskuntavaalitutkimukset 2003, 2007 ja 2011)

Kuvio	Kuvaako post-materialististen arvojen vahvistumista?	
	Kyllä	Ei
a) Kasvihuonekaasupäästöt Suomessa		X
b) Kansalaisten luottamus eduskuntaan	X	
c) Nuorten suhtautuminen politiikkaan ja vaikutusmahdollisuuksiin	X	
d) Äänestäjien sijoittuminen vasemmisto-oikeisto -ulottuvuudelle		X

Tehtävät 42–47 ovat Korkiamäen artikkelista ”Jos mä nyt voisin saada ystäviä” – Ulkopuolisuus vertaissuhteissa nuorten kokemana.

Tehtävissä 42–46 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

42. Nuorten ryhmät ja yhteisöt voivat olla

Väite	Oikein	Väärin
a) tiiviitä ja rajattuja.	X	
b) tukevia ja syrjiviä.	X	
c) avoimia ja syrjäyttäviä.	X	
d) sisä- ja ulkopuolisuutta tuottavia.	X	

43. Mitkä seuraavista väitteistä kuvaavat ”nörttien” ja ”pahisten” kaltaisia kategorisointeja nuorten vertaisyhteisöissä?

Väite	Oikein	Väärin
a) Ne ovat syvään juurtuneita.	X	
b) Ne ovat kaikkien yhtäläisesti neuvoteltavissa.		X
c) Niistä on vaikea irrottautua.	X	
d) Niiden avulla voi rakentaa sisäryhmään kuulumista.	X	

44. Ulkopuolisuuden tietoisena valintana liittyy

Väite	Oikein	Väärin
a) ulkopuolisuuden rakentuminen omasta subjektiviteetista käsin	X	
b) itsen ja muiden ihmisten välisen suhteen pohtiminen.	X	
c) aito itsenään oleminen esittämisen sijaan.	X	
d) erilaisuuden uhka omalle subjektiviteetille.		X

45. Vertaisyhteisössä ulkopuolisuus voi muuttua sisäpuolisuudeksi

Väite	Oikein	Väärin
a) ilman näkyvää tai tunnistettua syytä.	X	
b) tilasta ja tilanteesta toiseen.	X	
c) vanhempien toiminnan myötä.	X	
d) yksilön tietoisien toiminnan seurauksena.	X	

46. Seuraavassa on kaksi muokattua katkelmaa Sören Olssonin ja Anders Jacobssonin (2005) nuortenkirjasta Bert ja kylmä sota (suom. Jukka Itkonen 2007). Lue alla olevat katkelmat ja vastaa, mihin Korkiamäen jaottelujen mukaisiin ulkopuolisuuden positiioihin Bert voidaan sijoittaa.

Kaverit ovat tärkeitä, etenkin hyvät kaverit. Hyvä kaveri ei koskaan sano kumppanilleen paha sanaa, vaikka kumppani on tehnyt sille jotakin älytöntä, esimerkiksi repinyt kaverinsa hienoimman T-paidan. Hyvä kaveri ymmärtää kumppaninsa repineen paidan riekaleiksi vain sen takia, että hän on kateellinen kaverilleen, koska hänellä ei ole yhtä makean näköistä T-paitaa. Valitettavasti tällaisia kunnon kavereita on nykyään entistä vähemmän.

Kun tarkemmin ajatellaan, mulla ei ole yhtäkään ystävää. Sen tietää siitä, että liikun aina yksin, sekä koulussa että muulloinkin. En kyllä yhtään tiedä, mistä se johtuu. Mutta luulenpa kuitenkin, että pystyn joku kaunis päivä hankkimaan ystävän. Se saisi olla ruma ja rikas, eikä yhtään kiinnostunut samoista mimmeistä kuin mä. Onkohan niin täydellisiä ystäviä olemassakaan?

Ulkopuolisuuden positio	Voidaanko Bert sijoittaa tähän positioon?	
	Kyllä	Ei
a) Ulkopuolisuuden vaihtoehdottomuus		X
b) Ulkopuolisuus valintana	X	
c) Ulkopuolisuus yksin olemisena		X
d) Ulkopuolisuus yhdistävänä tekijänä		X

Tehtävässä 47 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/3 pistettä.

47. Omavalintaista irtautumista sosiaalisista suhteista kuvataan käsitteellä

- a) yksinäisyys.
- b) itsenäisyys.
- c) itsellisyys.**
- d) omaehtoisuus.

Tehtävät 48–52 ovat Solaresin, Määtän ja Kiurun artikkelista Kaveripiirin merkitys ammattikoululaisten koulumotivaatiossa.

Tehtävissä 48–50 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

48. Tutkimuksessa tehtiin kaksi mittausta. Toisella mittauksella lähes 50 % ensimmäiseen mittaukseen vastanneista jätti vastaamatta. Miten tämä pitäisi ottaa tutkimustulosten tulkinnassa huomioon?

Väite	Oikein	Väärin
a) Tulosten yleistyskelvopaisuus koko ammattikouluopiskelijoiden joukkoon todennäköisesti heikkenee.	X	
b) Ryhmäerot todennäköisesti kasvoivat suuremmiksi kuin ne todella olisivat olleet, kun taas korrelaatioiden voimakkuutta ensimmäisellä mittauksella aliarvioitiin.		X
c) Tyttöjen ja poikien ryhmien sisällä syntyi todellista enemmän hajontaa.		X

49. Liitä seuraavat kuvaukset joko sosialisatioon (A) tai selektioon (B).

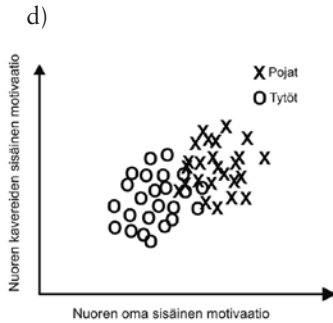
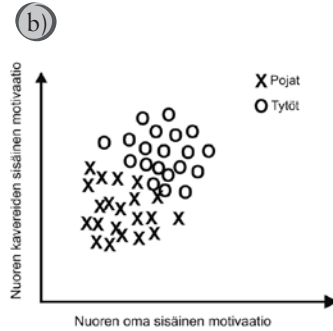
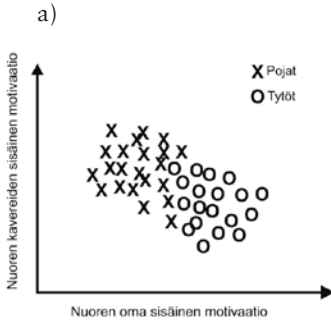
Kuvaus	Sosialisaatio vai selektio?	
	A	B
a) Se voi tapahtua epäsuorasti mallioppimisen ja normatiivisen säätelyn kautta.	X	
b) Kaveripiiriin vaikutus saattaa yhdenmukaistaa nuorten ajatusmaailmaa.	X	
c) Itseä muistuttavat kaverit on helpompi tunnistaa kuin itseä vähän muistuttavat.		X
d) Se voi tapahtua suoraan toveripaineen vaikutuksesta.	X	

50. Mitkä seuraavista ovat Solaresin ym. tutkimuksessa saatuja tuloksia?

Väite	Oikein	Väärin
a) Sosialisaatio osoittautui selektiota voimakkaammaksi tutkittujen nuorten keskuudessa.		X
b) Nuoren toisena vuonna mainitsemien kavereiden tehtäväsuuntautuneisuus oli jo ensimmäisenä opiskeluvuonna samankaltaista kuin hänellä itsellään.	X	
c) Tyttöjen ja poikien välillä havaittiin selviä eroja kaveripiiriin liittyvissä mekanismeissa.		X
d) Nuoren toisena vuonna mainitsemien kavereiden sisäinen motivaatio oli jo ensimmäisenä opiskeluvuonna samankaltaista kuin hänellä itsellään.		X

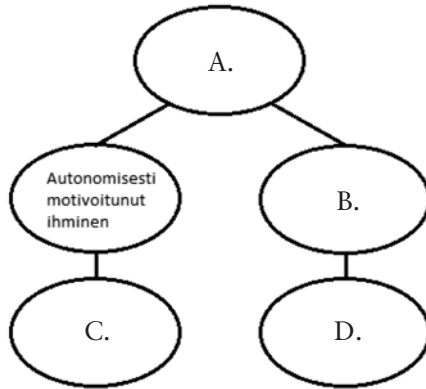
Tehtävässä 51 oikeasta vastauksesta saa +2 pistettä, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -2/3 pistettä.

51. Solares ym:n artikkelissa esitetään tuloksena, että koko tutkimusjoukossa nuoren oman sisäisen motivaation ja nuoren kavereiden sisäinen motivaation välinen korrelaatio oli .117. Kuitenkin samalla todetaan, että tytöillä vastaava korrelaatio oli vain .073 ja pojilla .082. Jotta tämä olisi mahdollista, mikä seuraavista tilanteista tutkimuksen aineistossa on täytynyt vallita?

Tehtävässä 52 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/3 pistettä.

52. Mihin kohtaan käsittekarttaa seuraavat kuvaukset sopivat?

Kuvaus	Paikka käsittekartassa			
	A	B	C	D
a) Käyttätymisen taustalla on pyrkimys saavuttaa jokin varsinaisesta toiminnasta erillinen tavoite.		X		
b) ”Minulle itselleni on jotenkin todella tärkeää, että kokeet menevät hyvin ja olen sellainen ihminen, joka menestyy koulussa.”				X
c) Itsemääräämisteoria	X			
d) ”Ahdistaa jo etukäteen se moittiminen, mitä saan kuulla kotona, jos kokeet eivät mene hyvin. Siksi yritän lukea niihin.”				X
e) Ulkoisten vaatimusten sisäistyminen osaksi itseä.				X
f) ”Usein vietän valtavan pitkän ajan koulutehtävien parissa, koska uuden oppiminen on niin innostavaa ja hauskaa.”			X	

Tehtävät 53–57 ovat Tanelin artikkelista Radikaali paha (koulu)maailmassa – Kantin ja Arendtin näkemysten vertailua.

Tehtävissä 53–54 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1 pisteen.

53. Mitkä seuraavista väitteistä kuvaavat Kantin käsitystä radikaalista pahasta? Radikaali paha on

Väite	Oikein	Väärin
a) tietoisesti omaksuttu lainrikkomisen periaate.	X	
b) ihmisluonnon taipumus pahaan.	X	
c) erityinen pahan laji.		X
d) perisyntin filosofinen vastine.	X	
e) absoluuttista pahaa.		X
f) Jumalan aikaansaamaa.		X

54. Mitä väitteitä aineistossa esitetään koulusurmaajista?

Väite	Oikein	Väärin
a) Koulusurmaajat ovat aluksi tavallisia ihmisiä, joilta on sittemmin kadonnut luottamus todelliseen vaikuttamiseen.	X	
b) Koulusurmaajat ovat olleet myös koulukiusaajia.		X
c) Koulusurmaajat ovat persoonallisuusprofiiltaan samanlaisia.		X
d) Koulusurmaajat ovat usein kertoneet tulevan joukkosurmaan tapahtumien kulun melko tarkasti.	X	
e) Koulusurmaajat ovat valinneet pahan moraaliseksi mielenlaadukseen.	X	

Tehtävissä 55–56 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/3 pistettä.

55. Immanuel Kantilla noumenaallinen maailma tarkoittaa

- a) ajatonta vain järjellä tavoitettavaa yliaistillista maailmaa.
- b) ajatonta vain tunteella tavoitettavaa yliaistillista maailmaa.
- c) ajallista vain empiirisellä tutkimuksella tavoitettavaa maailmaa.
- d) ajatonta vain mystisellä kokemuksella tavoitettavaa tuonpuoleista maailmaa.

56. Millä perusteella voidaan väittää, että kaikki ihmiset ovat syyllisiä joukkosurmiin?

- a) Ihmisillä on sisäsyntyinen taipumus pahaan.
- b) Paha on yleistä ihmiskunnassa.
- c) Ihmiset suhtautuvat pahaan välinpitämättömästi.
- d) Ihmisillä on erityinen kyky valita paha.

Tehtävässä 57 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, vastaamatta jättämisestä 0 pistettä ja väärästä vastauksesta -1/4 pistettä.

57. Hannah Arendtin mukaan

- a) natsiupseeri Adolf Eichmannia ei pidä tuomita kuolemaan rikoksista ihmiskuntaa vastaan, koska hän oli vain suuremmassa koneistossa.
- b) natsiupseeri Adolf Eichmannia ei pidä tuomita kuolemaan rikoksista ihmiskuntaa vastaan, koska häneltä puuttui kyky empatiaan.
- c) natsiupseeri Adolf Eichmann pitää tuomita kuolemaan rikoksista ihmiskuntaa vastaan, koska hän on vastuussa teoistaan.
- d) natsiupseeri Adolf Eichmann pitää tuomita kuolemaan rikoksista ihmiskuntaa vastaan, koska hän on synnynnäisesti paha.
- e) natsiupseeri Adolf Eichmann pitää tuomita kuolemaan rikoksista ihmiskuntaa vastaan, koska hän syyllistyi sadistiseen rikokseen juutalaisia vastaan.